

ОТЧЕТЕН ДОКЛАД
НА ЦЕНТРАЛНОТО РЪКОВОДСТВО ЗА ДЕЙНОСТТА
НА БЪЛГАРСКОТО ГЕОГРАФСКО ДРУЖЕСТВО
ЗА ПЕРИОДА МЕЖДУ ЧЕТВЪРТНИЯ И ПЕТИЯ КОНГРЕС
НА ГЕОГРАФИТЕ В НР БЪЛГАРИЯ
ОТ М. ОКТОМВРИ 1981 Г. ДО М. СЕПТЕМВРИ 1985 Г.

Другарки и другари делегати,
Уважаеми гости на нашия пети конгрес,

Дейността на Българското географско дружество през периода между двата конгреса се основаваше на решенията на четвъртия конгрес на нашето дружество, които се осъвременяваха, съобразно решенията на XII конгрес на БКП, на Националната партийна конференция от 1983 г., пленумите на ЦК на БКП, от юли 1983 г., февруари 1985 г., на Научно-практическа конференция по география от м. септември 1983 г. и XXV международен географски конгрес в Париж.

Дружествената дейност съвпадна с редица юбилейни чествувания — 100 години от рождението на великия син на българския народ Георги Димитров, 60 години от рождението на народната героиня Вела Пеева, 65 години от Великата октомврийска социалистическа революция, 60 години от основаването на СССР, 65 години от основаването на Българското географско дружество и особено тържественото чествуване на 40-годишнината на Деветосептемврийската социалистическа революция в нашата родина.

През отчетния период дейността на дружеството се оживи и разнообрази. Тя стана по-целенасочена и по-системна. Българското географско дружество стана по-популярно в България и в чужбина. Централното ръководство започна да провежда последователна политика за укрепване на организационното състояние и финансовата дисциплина. То поощряваше инициативността на клоновете и особено онази, която пряко свързваше дружествения живот с учебно-възпитателната работа по география в училищата и ВУЗ и научноизследователската и популяризаторската дейност.

През отчетния период цялостната дейност на Българското географско дружество се провеждаше по предварително обсъждани и приемани от Централния съвет на БГД едногодишни планове. Те имаха три основни раздела:

1. Организационна дейност.
2. Научна, преподавателска и популяризаторска дейност.
3. Международни връзки.

ОРГАНИЗАЦИОННА ДЕЙНОСТ

Другарки и другари,

Приетите от Централния съвет на БГД план-програми за 1982, 1983, 1984 и 1985 г. са успешно изпълнени и отразяват положените усилия на ръководствата и членовете на дружеството.

От цялата си близо седемдесетгодишна история отчетните четири години на БГД може да се оценят като най-резултатни. Много са причините и факторите за успеха. Измежду тях обаче ще се посочи дълбокият анализ на организационното и финансовото състояние на дружеството, избистрянето на неговите цели и конкретизиране на задачите. Още в началото на мандата се прецени, че БГД има много големи възможности за организационна, научна, научнопопулярна и международна дейност. През целия мандат Централният съвет, неговото бюро, ръководствата на клоновете работиха амбицирано, със стройна организация за издигане ролята на БГД в живота на географията в България.

Постигнатите положителни резултати в дейността на Централното ръководство и на дружеството през отчетния период се дължат на колективния метод на работа, на спазването на демократичния централизъм, на правилното разпределение на задачите, на съзнателната дисциплина, на контрола на изпълнението на поставените задачи и тяхното срочно отчитане.

ОРГАНИЗАЦИОННА ДЕЙНОСТ НА ЦЕНТРАЛНОТО РЪКОВОДСТВО НА БГД

Управлението на дружеството се осъществяваше съгласно устава. Ръководни функции изпълняваше Централният съвет, а оперативното управление се осъществяваше от неговото бюро и ръководствата на клоновете.

През отчетния период от м. октомври 1981 до м. септември 1985 г. се проведеха 5 заседания на Централния съвет. На тях се обсъждаха едногодишната дейност, планът и бюджетът за текущата година. Централният съвет обсъждаше творчески, конструктивно-критически работата. Централният съвет очертаваше политиката на дружеството във всички основни направления.

На всяко заседание на ЦС се изнасяше и по един научен доклад на актуална тема. През отчетния период бяха изнесени доклади от чл.-кор. проф. Кирил Мишев през 1982 г., от проф. Тодор Христов през 1983 г. и ст. н. с. Иван Вапцаров през 1984 г.

На четвъртото и петото заседание на Централния съвет се обсъдиха и приеха проектопрограмата и отчетната документация за провеждане на конгреса. Трябва да се отбележи, че не всички решения, взети на тези заседания, можаха да се осъществят изцяло в предвидените срокове. Чувствувахе се недостатъчната координираност между Централното ръководство на БГД и ръководствата на дружествените клонове и слабата оперативност на научния секретар. Твърде неблагоприятно се отрази на работата ни и честата смяна на техническите секретари.

Съгласно устава на БГД Централното ръководство провеждаше своите заседания редовно всеки месец без ваканционните. Така през 1982 г. бяха проведени 10 заседания, през 1983 г. 14 заседания, през 1984 — 10 заседания и през първото шестмесечие на 1985 г. 8 заседания. На тях се решаваха предимно основни и текущи въпроси, произтичащи от решенията на заседанието на Централния съвет на БГД, от дейността на Геолого-географския факултет при Софийския университет, на Географския институт при БАН и на Съюза на научните работници в България.

Централното ръководство успя да осъществи няколко много важни мероприятия, предлагани и обсъждани още на Третия и Четвъртия конгрес на БГД, които допринесоха да се издигне още повече авторитетът на дружеството.

Благодарение усилията на председателя на дружеството Централното ръководство на БГД разполага със самостоятелно помещение за канцелария и библиотечният дружествен фонд — с читалня в сградата на Университета на ул. „Московска“ 49.

Съставена е пълна картотека на всички 1365 дружествени членове. Дружествените клонове, на брой 28, имат свои картотеки за членския състав по еднотипни картони. Централното ръководство на БГД разполага с нов печат, а дружествените клонове имат свои еднотипни печати. Нашето географско дружество си осигури новоотпечатан устав на БГД, членска карта и нова дружествена значка, която получи безплатно всеки отчетен член. За почетните и заслужилите членове на БГД Централното ръководство подготви специални дипломи, грамоти и почетен знак — с образа на академик Анастас Иширков, основоположник на БГД. На днешното пленарно заседание на V национален конгрес на географите в България ще бъдат връчени първите дипломи и грамоти на изтъкнати наши и чуждестранни географи.

ОРГАНИЗАЦИОННА ДЕЙНОСТ НА ДРУЖЕСТВЕНИТЕ КЛОНОВЕ НА БГД

Работата на Централното ръководство на БГД по създаване на дружествени клонове по окръзи през междуконгресния отчетен период отбелязва значителен успех. От IV до V конгрес на БГД

броят на дружествените клонове нарасна от 20 на 28. Това дава повод да съобщим на конгреса, че поставената задача още на Третия конгрес на географите в България — да се организират дружествени клонове във всички окръзи — е изпълнена.

В периода между IV и V конгрес бяха организирани самостоятелни столичен дружествен клон през 1981 г. и дружествените клонове във Велико Търново, Кюстендил, Ловеч, Пазарджик, Плевен, Смолян, и най-младият дружествен клон в Габрово през 1984 г. Трябва да се отбележи, че през миналата година три наши дружествени клоната отпразнуваха 10-годишен юбилей: Варна, Пловдив и Русе.

Централното ръководство на БГД поддържа пряка организационна връзка с дружествените клонове веднъж в годината на заседанията на Централния съвет, в чийто състав са включени всички председатели на клонове. Периодични са посещенията по дружествени клонове от страна на зам.-председателя проф. Милан Георгиев, който е отговорник за клоновете в Централното ръководство, и доц. Ангел Велчев и ст. преп. Вера Неделчева от контролно-ревизионната комисия. Посещение по дружествени клонове са направени от следните членове на Централното ръководство: проф. Т. Христов, ст. н. с. Иван Вапцаров, ст. н. с. Харалампи Тишков, гл. спец. Никола Боянов и проф. Тярко Йорданов. На срещите с председателите и с ръководствата на дружествените клонове са обсъждани организационното и финансовото състояние, предлагани са идеи за по-активна популяризация на географски знания, за оказване на помощ на секциите по география към окръжните съвети за народна просвета, за повишаване качеството на учебно-възпитателната работа при обучението по география и др.

Въпреки положените усилия много от дружествените клонове все още не са достатъчно укрепнали. Някои от председателите на клоновете не присъстваха редовно на заседанията на Централния съвет — Ловеч, Силистра, Смолян, Търговище и Ямбол, като по такъв начин отслабнаха организацията. От друга страна, Централното ръководство на БГД носи вина, че не взе навреме необходимите мерки за подобряване дисциплината чрез проверка на място на изоставачите клонове, а често се задоволяваше с искане на писмени и телефонни обяснения.

Най-много редовно отчетени членове имат пет дружествени клоната. На първо място е столичният клон с 210 души, пловдивският със 105 души и софийският окръжен клон с 95 души. В златната среда са дружествата с членски състав от 60—80 души, но все още има дружествени клонове с малоброен състав. Такива са клоновете в Перник и Ямбол с по 20 души, Михайловград и Сливен с 30 души, Ловеч — 32 и Кюстендил с 36 души. Най-мла-

дият ни дружествен клон — Габрово, има 50 души. Необходимо е ръководствата на дружествените клонове да работят по системно, особено с учителите по география от долните класове, за да се обхванат всички в съответния окръг и особено в столицата, където активно работи клубът на ветераните географи. Масовизацията на БГД трябва да продължи, защото от 2500 учители по география в страната в БГД членуват около 1800 души.

Нашата дружествена сила не е само в броя на отчетените членове, а преди всичко в тяхната активност при изпълнение на дружествените задачи, в тяхната инициативност, постоянство и всеотдайност. Само с обединени усилия, с единомислие и единодействие на Централното ръководство и на ръководствата на дружествените клонове ще можем да издигнем и да укрепим още повече авторитета на географията у нас.

От организационните задачи не се изпълни задачата за уредяване в СУ „Климент Охридски“ на студентски клуб по география, за която отговаряше доц. Дерменджиев. Сега се създава възможност за организиране на студентски клуб и във Велико-търновския университет.

От няколко години успешно се проявяват ученическите географски клубове към дружествените клонове във Варна и Михайловград. Необходимо е Централното ръководство на Българското географско дружество да окаже по-активна творческа помощ на ученическите експедиционни отряди, като им осигури научни ръководители и им отпусне редовно материална помощ.

Дружествените клонове трябва да станат по-активни географски колективи с почтени връзки с Централното ръководство на БГД и цялата им дейност да протича по планомерно и ритмично. В отчетността си към Централното ръководство много от дружествените клонове не са винаги редовни или закъсняват с отговорите си; не изпращат годишните отчети, а някои дори не отговарят или представят непълни отчети, без анализ и препоръки. Необходимо е да се подчертае, че и в нашата общественонаучна организация трябва да има ред и дисциплина. За тази цел е необходимо да се мобилизират силите на Централното ръководство и на ръководствата на дружествените клонове.

Благоприятно на организационния ни живот ще се отрази откриването в „Известия на БГД“ на постоянна рубрика „Из живота на дружествените клонове“, като материалите за нея се представят от дружествените ръководства.

Подходяща форма за смятане на географските колективи в дружествените клонове и взаимното опознаване на дружествените членове са провежданите юбилейни чествувания на заслужили географи, приемане на млади учители географи и изпращане на учителите, завършили своя трудов стаж. Такива мероприятия се отчитат от все повече дружествени клонове, а при някои тра-

е станало традиция (Бургас, Варна, Пловдив, Шумен, София-окръг, София-град, Ст. Загора).

Особено голяма проява сред столичната географска общественост бяха тържествените чествувания, организирани колективно с дейното участие на БГД по случай 70-годишния юбилей на проф. д-р Игнат Пенков през 1983 г. и на памет на проф. Тярко Йорданов, член на Централното ръководство на БГД през 1984 г. За чествуванията на двамата заслужили географи бяха дошли много представители от окръжните дружествени клонове и гости.

През отчетния период Централното ръководство и някои дружествени клонове организираха традиционните курсове по география за кандидат-студенти. Постъпленията от таксите на участниците в курсовете са от голямо значение за финансовото укрепване на дружеството. В курсовете на БГД в столицата участваха около 500 кандидат-студенти, Бургас — 44 души, Русе — 42 души, Варна — 126 души, Пловдив — 80 души, а също в Стара Загора, Сливен, Шумен, Силистра, Разград.

Централното ръководство на БГД изказва похвала на организаторите на курсовете по география. Поздравления заслужават и лекторите за активната им дейност, упоритостта за постигнатите високи резултати. От събраните сведения в София при СУ „Климент Охридски“ и „К. Маркс“ (ГГФ и ВИИ), Варна (ВИНС), Свищов (ВФСИ) личи, че около 70% от приетите студенти са били в кандидат-студентските курсове по география.

Финансовата дейност на БГД значително се подобри. За нея в Централното ръководство отговаря зам.-председателят ст. и. с. Иван Валцаров.

Централното ръководство на БГД изразява своята голяма благодарност към Съюза на научните работници в България за навременното оказване на съдействие при осъществяване на редица дружествени мероприятия и особено за редовната и чувствителна финансова помощ през отчетния междуконгресен период. С тази помощ Централното ръководство осигурява редовното издаване на Известията на БГД и на списание „География“.

НАУЧНА, ПРЕПОДАВАТЕЛСКА И ПОПУЛЯРИЗАТОРСКА ДЕЙНОСТ

Уважаеми делегатки и делегати,

Българското географско дружество е научно-обществена организация, която обединява и работи голям брой учители и научни работници. През своите членове — научни работници и специалисти на работа в БАН, научноизследователски институти към различни ведомства, преподаватели в Университета и други висши учебни заведения и институти в София, Варна и Свищов, заедно с учителите по география, участва активно и

допринася за напредъка на родната наука. Повечето от работещите в тези научни средища са активни членове на БГД.

През отчетния междуконгресен период географските кадри, членове на БГД, са постигнали значителни творчески успехи. Отпечата се разнообразна с теоретично и приложно значение научна продукция, свързана със социално-икономическото развитие на нашата страна. Публикува се поредица от научни списания. Научни приноси имат и много от докладите за служебно ползване в отделни институти и изнесени на конгреси, конференции и научни сесии. Най-значителна творческа изява е новото издание, монографията География на България, т. I Физическа география (1982 г.).

Голям брой научни работници от Университета и БАН, преподаватели и учители по география, членове на БГД, са автори на учебници и ръководства по география за ВУЗ, за учителските институти и на новите учебници по география за ЕСПУ. Те участват като рецензенти и консултанти, като автори на нагледни средства — стенни карти и географски атласи, филми и диапозитиви по география, на учебно-помощна литература и др.

По случай чествуването на 40-годишния юбилей на социалистическата революция у нас БГД съвместно с ГГФ, ГИ на БАН и СНР организираха през 1984 г. в СУ „Кл. Охридски“ тържествена юбилейна научна сесия, в която взеха участие голям брой научни работници и преподаватели по география с доклади, отразяващи развитието на географията у нас и приноса на съветската география за големия научен напредък.

В изпълнение решенията на тазгодишния Февруарски пленум на ЦК на БКП за науката и техническия прогрес в дейността на БГД през тази и следващите години трябва да настъпят промени, за да укрепне географският фронт, за да се подобри качеството на подготовката и квалификацията на географските кадри. В тази насока БГД е оказало и ще оказва винаги съществена и навременна помощ на МНП, на окръжните съвети за народна просвета, на институтите за усъвършенстване на учителите.

През отчетния период в изпълнение решенията на Юлския пленум за реформа на образованието мнозинството от членовете на БГД, преподаватели и учители по география, работиха активно за все по-пълна и задълбочена интензификация на учебно-възпитателния процес по география в ЕСПУ. Организира се и среща на министъра на просветата проф. Ал. Фол с членовете на Централното ръководство. Обсъдиха се редица проблеми за въвеждането на географията като свободно избираем предмет в първа и втора степен на ЕСПУ и др. Авторските колективи в много кратки срокове написаха нови учебници. Учителите по география в двете степени на ЕСПУ вложиха знания и умения за увеличаване на учениците при изучаване проблемите на географията

и все по-ярко и убедително доказваха голямото значение на географията като конструктивна наука.

Най-голямото наше постижение през отчетния период е успешното провеждане на Националната научно-практическа конференция по география на тема: „Интензификация на обучението по география в съвременното училище“. Конференцията можа да бъде осъществена благодарение на голямата подкрепа, оказана от МНП и СНР, за което тук им изказваме нашата най-голяма признателност.

Пълната мобилизация на силите и уменията на организационния комитет начело с председателя на дружеството и на всички дружествени ръководства и докладчици — преподаватели от Университета и учители по география от дружествените клонове, осигуриха цялостното изпълнение на предвидената програма и най-вече показаха ефективността на това важно междуконгресно географско мероприятие. Организираните обсъждания на открити уроци, изнесените доклади за изясняване на проблемите на интензификацията на учебно-възпитателния процес по география, проведените дискусии, семинари, школи, районни, градски и окръжни научно-практически конференции установиха високите научни и педагогически качества, възможностите и интересите на географския ни колектив за нови, още по-значителни подобрения на учебния процес по география в училищата и ВУЗ. На конференциите, организирани от окръжните съвети за народна просвета със съдействието на дружествените клонове, участваха над 200 учители по география с доклади и съобщения. На Националната научно-практическа конференция пред 450 делегати бяха изнесени 16 доклада, най-добрите и с подходяща тематика, представени от учителите по география от София — 4, Варна — 2, Шумен — 2 и по един от Михайловград, Враца, Ловеч, Русе, Бургас, Сливен и Благоевград.

Централното ръководство на БГД отчита пред конгреса, че изнесените основни доклади от научните работници и докладите на учителите по география бяха на високо научно равнище и бяха изслушани с голям интерес от присъстващите. Проведената Национална научно-практическа конференция е важен етап и добра основа за по-нататъшно успешно изпълнение на отговорните задачи, свързани с образованието и възпитанието на младото поколение, за цялостна реализация на реформата на образованието в нашата страна.

Популяризаторската и пропагандаторската дейност по география постигна също значителни резултати както в столицата, така и по дружествени клонове. Подобри се словесното разпространение на географските знания, внедри се по-голяма плановост и се осигури участието на повече квалифицирани лектори от Геолого-географския факултет, Географския институт, от ИУУ,

от ВИНС и от ИМИО — Варна. Въпреки старанието на отговорника на лекторията при Централното ръководство на БГД з. д. н. проф. Тярко Йорданов да разнообрази тематиката, предложенията и заявките от страна на дружествените клонове не бяха достатъчно, а и не се изпълниха изцяло. От предложените общо 40 теми за беседи и 19 лектори през 4-годишния период са изнесени по дружествените клонове 17 теми от 12 лектори. Необходимо е окръжните клонове да търсят съдействието на Централното ръководство за разнообразяване на научната тематика съобразно потребностите на учителите по география. Бъдещото Централно ръководство на БГД трябва да предвиди мерки за усъвършенстване системата на популяризаторската дейност, като се изработи по-цялостен перспективен тематичен план с повече теми по проблемите на обучението по география. Подходяща и много ефикасна форма за организиране на лектория е съгласуваната работа на дружествения клон с местното дружество за разпространение на научни знания „Георги Кирков“ и с окръжния клон на Съюза на научните работници. Това сътрудничество позволява да се ползува общо помещение, една публика — учители, ученици и граждани, и едни лектори. Примери за съгласувана работа на лекторията отчитат клоновете в Перник, Хасково, Сливен и Пловдив. Редовни лекции имат клоновете във Варна, Пловдив, Толбухин, Разград, Михайловград, Кърджали, Стара Загора, Кюстендил. Най-активна и разнообразна е лекторската дейност на варненския клон с общо 24 беседи, като известна част от тях са изнесени от научни работници от окръжния център. Голяма лекторска активност проявиха специалистите по методика на обучението по география от ГГФ и ИУУ през 1983 г.

Централната лектория в столицата организира годишно около 5 събрания, или общо 18 беседи през отчетния период. Тематиката ѝ беше твърде разнообразна. Проведени бяха събрания по случай 65-годишнината на БГД и възпоменания за акад. Анастас Бешков и проф. Жеко Радев. Голям интерес предизвика беседата на акад. Кирил Серафимов за космическите изследвания и географията. Най-масово посетеното събрание, с около 620 слушатели, беше срещата с младия герой на социалистическия труд, участник в хималайската експедиция „Еверест, 84“, студент от III курс география Кирил Досков, изкачил най-високия връх на планетата. Три събрания бяха организирани съвместно с геолого-географската секция при СНР. По време на гостуване в нашата страна някои чуждестранни географи изнесоха беседи пред дружеството, като проф. Марк Лвович, световно известен хидролог, проф. Анатоли Хрущов, проф. Емил Вадев, ст. н. с. Кисимов от СССР и д-р Биркхолц от ГДР.

Известни успехи в пропагандирането на географски знания имаха членове на БГД чрез изнасянето на беседи по програм

„Знание“ на Радио София и в рубрика „Атлас“ на Българската телевизия. Отделно трябва да се спомене беседата на проф. Христов в рубриката „Калейдоскоп“ по първа програма на Българската телевизия. В някои дружествени клонове отделни географски публикуват географски материали в окръжните вестници. Дружественият клон във Варна е издал специален сборник за природата и икономиката на окръга.

Полезно мероприятие за укрепване, разширяване и задълбочаване на научните знания и практическите умения по география на учителите по география са провежданите от някои окръжни клонове пътуващи семинари, практикуми и научни екскурзии с научен ръководител от Геолого-географския факултет, Географския институт или специалисти на дружествения клон. През отчетния междуконгресен период такива семинари и практикуми бяха организирани от клоновете Варна, Разград, Толбухин, Бургас, Видин, Русе, Хасково, Сливен, Пазарджик, Враца, Кюстендил и Смолян.

Все още лекторията на БГД не изпълнява напълно своите цели и задачи. Малко са проблемите, които предизвикват по-широк отклик сред научните работници. Централната лектория трябва да насочи вниманието си към проблемите за социално-икономическото райониране, географските фактори за социално-икономическото развитие на България, урбанизацията в България, рекреационните ресурси на България, екология и география, защита на природата.

Все още слабо е търсенето на географския научен продукт. Две са причините за това. Недостатъчна научна аргументираност и податливост за приложение на научните резултати и недостатъчната научно-обществена популярност на географските идеи, концепции, положения при възникването и решаването на значими, с голям социален и икономически ефект научноприложни задачи. Все още фундаменталната значимост на географските познания се губи в номенклатуризма и емпиризма. Февруарският пленум на ЦК на БКП ни разкрива възможности за насочване именно към фундаментални научни проблеми и ни зове към прегрупиране на силите за тяхното сплотяване и обединяване. Особено актуални са проблемите за географската същност на природоползуването и териториалната организация на стопанството.

Твърде малко се използва трибуната на БГД за дискутиране на проблемите на образованието по география — университетско, институтско, училищно. Трябва да стане практика обсъждането на концепцията за учебното съдържание по география, на проекти за учебни планове и учебни програми. Тези проблеми заслужават да бъдат разглеждани и на пленумите, а също и на конференциите и конгресите на БГД.

И досега ние не сме се възползували добре от изказаното

мнение на др. Т. Живков за значението за нацията на обучението по география на България. И досега няма дори една научно-обоснована статия, която да предизвика общественото мнение на дълбок размисъл за положението на география на България в училищата. Очевидно, че не само тясно професионалните интереси може да изясняват и да влияят на решаването на проблемите за учебното съдържание, за подготовката на учащите се и за тяхната реализация, а обективните тенденции на социално-икономическото ни развитие, политиката на партията, значимостта на отделния учебен предмет за общонаучното и общокултурното развитие на ученика. В този смисъл ние трябва по-ярко, по-убедително да разкриваме общонаучните и културните възможности на географията, нейните по мнението на Ленин мирогледни възможности за икономическото, политическото, патриотичното и интернационалното възпитание на подрастващите и на всички граждани на НР България.

Съществени успехи са постигнали учителите по география, активни членове на БГД, като ръководители на географски кръжоци с провежданите от тях учебни екскурзии и експедиции за опознаване на родния край и защита на природата. Положителни резултати в тази насока отчитат дружествените клонове в Пловдив, Враца, Михайловград, Шумен и Кюстендил.

Някои окръжни клонове, като Михайловград, Перник, Разград, София-окръг, редовно организират за своите дружествени членове участие в екскурзионните летувания по профсъюзна линия. Тази форма е много полезна за опознаване на родината с екскурзоводи както за учителите по география и техните близки, така и за учениците.

ПЕЧАТНИ ИЗДАНИЯ И КНИЖЕН ФОНД

Другарки и другари,

През отчетния период дружествената печатна пропаганда по география постигна нови успехи чрез осигуряване на редовното излизане с разнообразно съдържание на Известията на БГД и сп. „География“. Отговорникът на дружествената печатна продукция ст. н. с. Цвятко Михайлов подпомагаше редколегиите при разрешаване на редица проблеми.

Редколегиата на Известията на БГД с главен редактор проф. Игнат Пенков се справи успешно с възложената ѝ от Централното ръководство на БГД задача. За голямата организаторска работа на редколегиата на Известията на БГД, която осигури през отчетния петгодишен период отпечатването на пет тома (т. 19, 20, 21, 22 и 23), Централното ръководство на БГД, всички сътрудници и читатели на Известията изказват искрената си благодарност.

Голям проблем на Централното ръководство на БГД и на редакционната колегия е мъчително трудното продаване на научния орган на дружеството, въпреки че цената на един том е само 1,60 лв., а тиражът е само 1000 броя. От дружествените клонове Варна, Бургас, Видин, Пловдив, Толбухин, Кърджали, София-окръг, Плевен, Перник, Михайловград, Шумен и Смолян правят редовно заявки, и то от 10 до 30 броя. Най-много томове са закупени от дружествения клон във Варна — 135 бр.

Налага се да се подобри качеството на публикациите. Сигурно научната значимост на Известия ще се увеличи, ако вместо в една книга се издава в две книги годишно. Редколегията трябва да полага и по-големи грижи за разпространението. Всеки географ трябва да притежава всички томове на Известия на БГД в личната си библиотека, за да следи отблизо развитието на географията и дружествения живот.

Второто печатно издание на БГД е сп. „География“ и се издава 10 книжки годишно. То е станало любимо списание на ученици, учители по география и любознателни граждани. Тиражът му от 3500 през 1982 г. достигна 6500 през 1983 и 7500 през 1984 г., а през тази година е вече 8500 бр. Този тираж обаче е все още твърде малък, за да може списанието да се самоиздържа и да не разчита на ежегодната субсидия от Съюза на научните работници.

От общия брой абонати през тази година само 3200 са ученици и учители по география, а по-голямата част — 5200 абонати, са любознателни граждани. Това налага бъдещото Централно ръководство и дружествените клонове да осигурят още по-сериозна и непрекъсната реклама и пропаганда на списанието сред учители и ученици по география, за да може в близките една до две години рязко да се увеличи броят на абонатите.

Значително се подобри ритмичността в отпечатването и разпращането на отделните книжки на сп. „География“. Увеличи се броят на статиите, предлагани за отпечатване в сп. „География“, и се разшири кръгът на неговите сътрудници. Подобри се и съдържанието на много от публикуваните статии, публикуват се интересни материали по всички направления на географското познание.

Обществено признание за добрата дейност на сп. „География“ за публикувани статии и снимки за защита на природата и седищата на гората е удостояването му с медал, с две грамоти и три парични награди от Общонародния комитет за защита на природата.

Ние благодарим на редколегията на списанието и особено на главния редактор ст. н. с. Радка Найденова за успехите и отдавна очакваното и предлагано още от Третия и Четвъртия географски конгрес обществено обсъждане на списанието през 1985 г.,

и то в пет дружествени клона — Варна, Кърджали, София-окръг, Стара Загора и столицата.

Списание „География“ може да стане още по-привлекателно. То трябва да обогати, да разнообрази информационния си блок. Има резерви за подобряване на техническото му оформление, като максимално се използва площта за печат. Като научно-популярно списание то трябва да следи пулса на научното познание и своевременно и в подходяща форма да го предлага на своите читатели.

През последните години поради твърде свободно тълкуване на стопанската сметка от страна на ДИ „Наука и изкуство“ БГД беше лишена от неперидичния си научен орган „Проблеми на географията на НРБ“, от който има публикувани пет тома. Необходимо е бъдещото Централно ръководство на БГД да направи основно проучване на този въпрос и заедно с научните географски организации в столицата да потърси начин за възобновяване на това ценно научно издание на БГД. Налага се също да се направят постъпки серията „Географска библиотека“, издавана от ДИ „Наука и изкуство“ до 1970 г., с която започва почетната изява на БГД веднага след основаването му през 1918 г., да бъде възстановена.

През отчетния четиригодишен период излязоха от печат три важни колективни научни съчинения. През 1983 г. се пусна в продажба книгата „Географска характеристика на Благоевградски окръг“, подготвена в чест на Третия национален географски конгрес в Благоевград. Отпечата се сборник с докладите от проведената Национална научно-практическа конференция през 1983 г. В чест на 25-ия международен географски конгрес в Париж се издаде на български и на френски език специален сборник.

Чрез свои представители в редакционните съвети и като консултанти, научни редактори, рецензенти и автори БГД установи по-тесни контакти с държавните издателства „Наука и изкуство“, „Народна просвета“ и „Медицина и физкултура“. По-резултатни са обсъжданията на тематичните планове на редакциите по география. Желателно е да се оказва още по-голяма помощ при подбора на автори и авторски колективи, при редактирането и рецензирането на представени за печат книги. Особено е необходимо членовете на БГД да участвуват по-често в масовия печат и в дружествените издания с рецензии и отзиви за отпечатани книги, студии и статии.

За Дружествената библиотека и книжния фонд пред Централното ръководство на БГД отговаря ст. н. с. д-р Хараламп Тишков. Опитът за реално използване на богатия книжен фонд в канцеларията на БГД, превърната в библиотека и читалня, ще даде желаните резултати поради липса на традиция и недостатъчна и постоянна разгласа на новата дружествена придобивка. Временно хоноруваната библиотечарка Л. Димитрова извърши много

полез на библиографска систематизаторска работа и заслужава да се подчертае, че тя състави картотека-указател на Известията на БГД от 1933 до 1983 г., който е отпечатан в чест на Петия конгрес като специален библиографски указател—дружествено издание.

Библиотеката на Българското географско дружество притежава 1200 тома книги. Книгите са отразени в азбучен и топографски каталог, а списанията в азбучен, като в отделна картотека са представени по страни.

Библиотеката притежава няколко справочни картотеки. По-значителна е картотеката по география на България. Тя съдържа около 12 000 заглавия на книги и статии, излезли за периода 1900—1982 г. Подредена е в систематичен ред. Тази картотека би могла да бъде допълнена и след основно редактиране да прерасне в национална отраслова библиография по география на България. Такива библиографии има създадени за много българистични и други науки у нас и дълг на българските географи е също да сторят това. Една такава задача би могла да бъде осъществена от колектив, съставен от квалифицирани научни работници библиограф-библиотекари.

МЕЖДУНАРОДНА ДЕЙНОСТ

Другарки и другари,

Най-голяма международна проява през отчетния междуконгресен период е участието на Националния комитет по география с наша официална делегация от 10 души на 25-ия международен географски конгрес в Париж през август 1984 г. На конгреса българската делегация представи един сборник на френски език „Географията в съвременна България“, а съвместно със съветската делегация колективния труд „Кавказ — Стара планина“ и отделно една монография на английски език за морфотектониката.

През 1983 и 1984 г. се осъществиха две международни екскурзии за по две седмици с учителски групи по 30 души на разменни начала по линия на географските дружества между НРБ и ГДР.

Резултатите от взаимната размяна на групи от учители по география за обмяна на опит се оказаха много полезни. След конгресите на географските дружества на НРБ и ГДР тази година договорът може да се поднови, като се потърси съдействието на МНП за продължаване на ежегодната размяна на групи учители по география, но и за двете групи само през летния период.

Бъдещото Централно ръководство на БГД ще трябва да направи постъпки пред МНП размяна на групи учители по география да се организира между НРБ и СССР и други социалистически страни.

Подходяща форма за обогатяване на географските знания на дружествените членове може да стане организирането на екскурзии на учителите по география с помощта на „Балкантурист“, „Орбита“, „Пирин“ и „Кооптурист“. Такава екскурзия бе организирана от БГД през 1984 г. чрез БМТ „Орбита“ с участието на 30 души географи — учители, научни работници и специалисти до Франция със самолет по случай 25-ия международен географски конгрес. Дружественият клон в Русе е организиран научна екскурзия за учителите по география в СССР, Пернишкият — до Унгария и Чехословакия.

Като гост на Националната научно-практическа конференция през 1983 г. беше поканен проф. Лудвиг Барт от Дрезден. На Юбилейната научна сесия по случай 40-годишнината от социалистическата революция у нас присъства и почетният член на дружеството проф. д-р Емил Валев от Московския университет.

На географските конгреси в Полша и Белоруската ССР през 1984 г. взе участие проф. Милан Георгиев. През същата година на географския конгрес в ЧССР взе участие председателят на БГД. На конгресите на географите в ГДР БГД беше представено от проф. Тярко Йорданов, а в Полша — зам.-председателята, ст. преп. Милка Русинчовска.

Международният книгообмен на БГД се поддържа системно. Чрез него дружествената библиотека се снабдява с ценни географски произведения на много чуждестранни географски дружества, университети и научни институти. Единствената ни разменна валута в случая е нашето научно издание „Известия на БГД“. На обменни начала ние получаваме географски списания и книги от СССР — Москва и Ленинград, а също и от другите социалистически страни, като Полша, ГДР, ЧССР, Унгария, Румъния, Югославия и Куба. От капиталистическите страни на Европа, Северна и Южна Америка пристигат 28 географски списания и трудове. Всяка година БГД получава чрез международния книгообмен общо около 46 чуждестранни географски издания.

Международната дейност на дружеството трябва да се разширява, и то предимно с Географското дружество на СССР и другите социалистически страни, като се анализира и се увеличава нейната ефективност.

Другарки и другари,

Българското географско дружество през междуконгресния период 1981—1985 г. осъществи запланиваните основни задачи, отбеляза чувствителен напредък в организационната си дейност, мобилизира силите на своите членове за по-ефективна и качествена научноизследователска, учебно-възпитателна и разностранна пропагандна дейност по география. БГД успешно се развива като

важен фактор на географската общественост в нашата страна.

В чест на предстоящия XIII конгрес на БКП приканваме всички членове на БГД да приобщят усилията, знанията и уменията си за още по-големи успехи на родната география, още по-активно и по-организирано да участвуват в изпълнението на задачите, които Деветият петгодишен план ще постави пред географската наука и практика.

Уважаеми делегати и гости на V конгрес,

В края на отчетния доклад използваме подходящия случай да изкажем горещата си благодарност на нашите почетни гости, които ни удостоиха с присъствието си, да им благодарим за хубавите думи, които изказаха за българската география, за НР България. Благодарим най-сърдечно на всички председатели и членове на комисиите за тяхната усърдна работа за подготовката и успешното провеждане на настоящия Пети национален конгрес на географите в НР България и на всички делегати за поддръжката, за готовността им да работят активно за възхода на Българското географско дружество.

София, 27 септември 1985 г.

· ПРЕДСЕДАТЕЛ: Т. Христов
· НАУЧЕН СЕКРЕТАР: М. Гловня